

Laat de groene revolutie op schoolpleinen maar losbarsten!

IVN Natuureducatie wil dat kinderen vaker leskrijgen in de buitenlucht. © Foto IVN Natuureducatie

Les in de buitenlucht: steeds meer scholen zijn ermee bezig, maar de weg naar het ideaalbeeld is nog lang. Vincent van der Veen is namens IVN Natuureducatie hard bezig een kantelpunt te creëren. Van slechts 1 procent van de lessen die in de buitenlucht worden gegeven, moeten dat er straks 25 zijn.

Voor dit interview via videoverbinding heeft Van der Veen een eigen achtergrondafbeelding ingesteld: een vakantiehuisje in de Pyreneeën. „We hebben een kleine hectare eigen tuin, voor de rest is het gewoon bos. Door corona mochten we er bijna een jaar niet heen. Ik vond mijzelf vanuit huis in Nederland terug in allerlei Zoom- en Teams-overleggen. Toen dacht ik: dan is dit de plek waar ik in elk geval digitaal zit. Voor iemand die in een groene organisatie werkt is het toch wel fijn om een beetje in het groen te zitten, haha.”

Zijn ‘thuis’ is Veere, Zeeland. Zijn werkplek is Amsterdam. In coronatijd hoeft hij niet altijd meer op en neer. Veere is een dorp in een stad. Een klein plaatsje met één stadsschooltje. Het ligt vlak bij zee, dus zeker in de zomer is het na een werkdag goed toeven. Eerder was hij leraar op een basisschool, maar nu werkt hij voor IVN Natuureducatie die onder meer lesgeven in de buitenlucht stimuleert.

Missie

Buiten beestjes bestuderen.

Vanuit Zeeland werkt de 39-jarige Van der Veen door het hele land aan een missie. Hij is bezig met, zoals hij het zelf noemt, ‘de groene revolutie op schoolpleinen’. De wereld bevindt zich namelijk aan de andere kant van de vensterbank. Hij wil dat scholen verder kijken dan alleen de pauze die in de buitenlucht wordt gehouden. Hij wijst op de onderzoeken die weergeven hoe gezond het is om in de buitenlucht te vertoeven.

Nu nog geven basisscholen gemiddeld slechts één procent van de lessen in een groene omgeving. In één schoolgeneratie, dus van groep één tot en met groep acht, wil Van der Veen richting de 25 procent gaan. „We kunnen de beste van de klas worden of een jaartje blijven zitten, dat maakt niet zoveel uit. Maar in die periode moet er in elk geval een flinke verbetering zichtbaar zijn.”

Gemiste kans

Nationale Buitenlesdag op basisschool Het Schatrijk in Zaanstad.

Volgens Van der Veen is het van oudsher een gewoonte om schoolpleinen vol te gooien met stenen. Er zijn ondertussen wel veel scholen die groen op hun plein hebben aangebracht, maar er alleen in de pauzes wat mee doen. Een gemiste kans, vindt hij.

„Kijk naar honderd jaar geleden: we moesten op school voorbereid worden op een rol als werknemer. Die buitenruimte was voor de pauze om even te luchten. In onderwijshuisvesting is in de afgelopen honderd jaar heel veel gebeurd. Als je de foto's bekijkt, met de houten bankjes, een leraar op een troon, een krijtbord... Door onze moderne opvattingen ziet een lokaal er nu heel anders uit: er zijn digiborden gekomen, groepsopstellingen zijn heel anders. Maar wat de buitenruimte betreft lijkt de tijd wel honderd jaar te hebben stilgestaan.”

'Stenen woestijnen'

Hij zou willen dat lesgeven in de buitenlucht net zo gangbaar wordt als een digibord. „Ik was een van de eerste leraren op een basisschool die daar gebruik van maakte. Toen ik er iedere dag mee voor de klas stond, zeiden oudere collega's: zo'n digibord, is dat nou nodig, moeten we daar ons geld in investeren? Ik denk niet dat je nu nog een school vindt in Nederland die geen digibord heeft. Dus denk ik dat het met schoolpleinen ook zo zou kunnen gaan.” Van der Veen heeft namens IVN contact met scholen over wat het bedrijf kan betekenen. Docenten, ouders, iedereen die betrokken is bij het vergroenen van het schoolplein: ze kunnen bij hem terecht. Hij merkt dat er een grote uitdaging ligt om kinderen vaker de buitenlucht in te sturen. Schoolpleinen zijn tegenwoordig niet alleen 'stenen woestijnen', zoals hij het noemt; voor scholen zijn er genoeg grote(re) drempels om over te schakelen op meer groen.

Aanpakkers nodig

Een belevingstuin waar kinderen naar hartelust met water en aarde kunnen spelen. © Foto's IVN Natuureducatie

„Als je kinderen in een veilige setting hebt op een stoel aan een tafel, is dat voor een leerkracht overzichtelijk. Als je ze mee naar buiten neemt, stuiven ze alle kanten op. Ik zeg weleens: buiten leren moet je leren, ook als leerkracht. Het vraagt daarnaast iets anders van je als organisatie. Alles gaat groeien en bloeien, dus je hebt aanpakkers nodig. En zeker in een drukke stad kunnen er veel geluiden om je heen zijn. Als je geconcentreerd een toets moet maken, kan een klaslokaal toch handiger zijn. Die drempels hebben een logica. Daarom mikken we echt op die 25 procent buitenruimte. Dat is ook een wens vanuit de leerkrachten die we vroegen hoe hun ideale schooldag eruit zou zien.”

Inmiddels ziet Van der Veen scholen die bijvoorbeeld een dag in de week een buitenlesdag hebben. Ook stelt hij dat je traditionele schoolopdrachten met gemak naar de buitenlucht kunt vertalen. „Neem bij rekenen de tafels. Je kunt er buiten heel makkelijk een spel van maken, waarbij je naar de kant van het goede antwoord moet rennen.”

Pionieren

Nu nog gaat het vooral om scholen die pionieren op het gebied van groene schoolpleinen. Van der Veen vertrouwt erop dat er de komende jaren steeds meer volgelingen komen. Hij wil definitief breken met het beeld van een klaslokaal dat alleen uit stoelen en tafels bestaat. Het begin is er.

„We zitten in een fase van verandering. Kijk eens hoe dat met zonnepanelen is gegaan. In de loop der tijd begint iedereen de voordelen in te zien en het voorbeeld te volgen. Het stikt er nu van. Je ziet het al met onze jaarlijkse buitenlesdag. Daar deden een paar jaar terug een handjevol basisscholen aan mee. Bij de laatste editie begroetten we vijftig procent van de scholen in Nederland. Het belang wordt gezien, dat is goed. Nu moeten we nog naar het kantelpunt. Daarvoor kijken we vooral naar de scholen die nu vooraan staan in de ontwikkeling, de koplopers. Hoe organiseren zij het en wat kunnen we daarvan leren om het voor iedere school toegankelijk te maken?”

Politiek

Dat het voor de ene school veel makkelijker zal zijn om over te stappen op buitenlessen dan de andere, is immers een feit dat hij met pijn in het hart onderkent. „Dat is ook waar we in de politiek over aan de bel hebben getrokken. De realiteit van dit moment is dat onze schoolpleinen in Nederland ingericht zijn als stenen woestijnen. Maar we komen er nu achter dat het beter kan. Het heeft voordelen voor het klimaat, de biodiversiteit en de ontwikkeling van onze kinderen.”

Bedreven

Die realiteit moet volgens hem dus anders. „Daarvoor ben je van veel factoren afhankelijk. Het maakt op dit moment écht uit waar je school staat en wat voor mensen er bij je school betrokken zijn. Je moet net het geluk hebben dat iemand bedreven is in de gemeente aanschrijven voor een bepaalde subsidie. We hebben daarom een oproep gedaan aan de politiek. Hopelijk worden we geholpen om de transitie mogelijk te maken.”

Aan de andere kant ziet Van der Veen de deelname van de ouders in het geheel als een essentieel onderdeel. „Vaak is het zo dat er vanuit hen iets wordt verwacht van de school. Zij vinden ergens iets van en de school moet er iets aan doen. Maar als ouder, opa of oma is het ook belangrijk te beseffen: it takes a village to raise a child. Als je de beste opvoeding voor je kind wilt, zul je als ouders ook de schouders eronder moeten zetten.”

Tips

Zie de buitenruimte als omgeving voor spelen en leren.

Denk voorbij het schoolhek. Soms zit de ruimte om de speel- een leeromgeving te vergroenen juist aan de andere kant van het schoolhek. Samenwerking loont.

Investeer als subsidiegever ook in de scholing om buitenles te geven en in onderwijsmaterialen voor buitenles. Buiten leren moet je leren.

Gebruik voor de beplanting streekeigen soorten. Daar heeft de natuur het meest aan en deze soorten groeien en bloeien in ons klimaat het best.

Doe mee aan de nationale buitenlesdag op 5 april 2022 en laat je inspireren door andere scholen (buitenlesdag.nl)

Bron: IVN, NHD 24 januari 2022